

[SELF, INTERSUBJECTIVITY & SOCIAL NEUROSCIENCE: FROM MIND AND ACTION TO SOCIETY]

Sprawozdanie konferencyjne, Wrzesień 24-26, TORUŃ 2007

Człowiek jest istotą, która żyje i rozwija się w społeczeństwie. Przez cały czas poruszamy się skomplikowanej sieci relacji międzyludzkich. Aby przetrwać i osiągać swoje cele musimy każdego dnia odbierać miliony werbalnych i niewerbalnych komunikatów, jakie są wysyłane w naszym kierunku przez inne podmioty. Bez umiejętności odczytywania w każdej sekundzie cudzych emocji i nastrojów nie poradziłibyśmy sobie w świecie. Jak to możliwe, że my, ludzie potrafimy podołać tak trudnemu zadaniu, jakim jest życie w społeczeństwie? Odpowiedź jest prosta i skomplikowana zarazem: człowiek w toku ewolucji wytworzył specjalny narząd, który sprawia, że relacje z innymi ludźmi są możliwe. Tym narządem jest mózg.

Konferencja *Self, Intersubjectivity & Social Neuroscience: from Mind and Action to Society*, która odbyła się w Toruniu w dniach 24-26 XI 2007 zgromadziła światową czołówkę badaczy problematyki umysłu społecznego, intersubiektywności i wciąż rozwijanej, choć zyskującej coraz większą popularność *social neuroscience*. Wśród zaproszonych referentów znajdowali się goście m. in z Anglii, Włoch i Stanów Zjednoczonych, w tym przedstawiciele dziedzin takich jak psychologia, neuronauka i filozofia. Gospodarzem konferencji był Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, a głównym organizatorem dr Tomasz Komendziński. Tegoroczne sympozjum jest już drugą z cyklu naukowych imprez poświęconych problematyce szeroko pojętego enaktywizmu. Pierwsza konferencja zatytułowana *Embodied and Situated Cognition: from Phenomenology to Neuroscience and Artificial Intelligence* odbyła się w listopadzie

zeszłego roku. Enaktywizm to interdyscyplinarna platforma badawcza uważana w dziedzinie badań nad poznaniem za alternatywną wobec kognitywizmu. Na podejście enaktywne składa się m. in. problematyka umysłu ucieleśnionego oraz poznania rozproszonego. Ważnym aspektem jest też – pojawiające się często na konferencji – pojęcie poznania utożsamionego z działaniem. Enaktywizm, zyskujący już pewną popularność na polu badań światowych, wciąż jest jeszcze mało znany w Polsce. Cykl konferencji, do których zalicza się tegoroczna ma między innymi za zadanie popularyzację tego nowego podejścia. Wszystkie sympozja organizowane w ramach cyklu posiadają swoje strony internetowe, na których można pobrać m. in. abstrakty wystąpień, a wkrótce znacznie bogatsze materiały. Informacje o pierwszym sympozjum: *Embodied and Situated Cognition: from Phenomenology to Neuroscience and Artificial Intelligence* znajdują się na stronie <http://www.kognitywistyka.net/~esc/>. Wszystkich zainteresowanych tegoroczną konferencją, gospodarze zapraszają do odwiedzenia strony <http://www.kognitywistyka.net/~sisn/>.

W tym roku gościem honorowym był profesor Marc Jeannerod. Jeannerod, członek Francuskiej Akademii Nauk, jest autorem i współautorem wielu publikacji na temat działania i poznania motorycznego (*motor cognition*). Na konferencji wygłosił wykład inauguracyjny zatytułowany *From my self to other selves . A framework for identifying one self and differentiating oneself from another self*.

Wśród wykładowców, którzy zgromadzili największe audytorium znalazł się również Jonathan Cole. W tym roku Cole opowiadał o syndromie Moebiusa. Jest to schorzenie polegające na niemożności okazywania emocji mimiką twarzy. Analiza tego rzadkiego schorzenie pozwala dostrzec jak wielką wagę posiadają w komunikacji społecznej sygnały niewerbalne.

Empatia, element będący spoiwem relacji społecznych stanowi przedmiot badań od niedawna. Przełomem w tej dziedzinie okazało się odkrycie na początku lat dziewięćdziesiątych tzw. neuronów lustrzanych. Są to grupy neuronów uaktywniające podczas wykonywania danego działania lub obserwowania go u innych osobników. Na

konferencji w kontekście empatii pojawiły się zagadnienia związane między innymi z neuronalnymi korelatami współczucia. Problematykę neuronów lustrzanych poruszył Corrado Sinigaglia w swoim wystąpieniu *Mirror neurons and motor intentionality*. Z kolei India Morrison w odczycie *Moving feeling: motor and sensory processing in empathy* pytała o powiązania empatii z ruchem i działaniem. Alternatywna koncepcja *mindreadingu* jaką jest narracja znalazła swoje miejsce w wystąpieniach Hanne De Jaegher (*Participatory Sense-Making: Between embodied and narrative alternatives to mindreading*) i Daniela Hutto. Hutto, znany badacz narracji, w odczycie *The Narrative Practice Hypothesis* przedstawił argumenty za tezą, że umiejętności narracyjne wyprzedzają wykształcenie się teorii umysłu.

Jessica Sommerville (referat: *Me, myself and I: The role of agentive experience and agency attributions in early development*) oraz Colwyn Trevarthen (*Moving, Being Moved and Meaning: Development of Acting Human In Infancy*) zaprezentowali problematykę ruchu i poczucia sprawstwa u dzieci. Kwestie działania i sprawstwa były także omawiane podczas wykładu Matthisa Synofzika (*Was that me? Probing the neurocognitive basis of the sense of agency*).

Pośród zaproszonych gości pojawiło się także dwóch naukowców z Polski: profesor Włodzisław Duch i profesor Piotr Jaśkowski. Profesor Duch swoim odczytem *Are we automatons?* wywołał dyskusję na temat istnienia wolnej woli. Piotr Jaśkowski zaprezentował słuchaczom wykład *Sub- and supraliminal priming of action*.

W czasie trzydniowej konferencji odbyły się cztery dyskusje panelowe. Główna dotyczyła książki Jeanneroda "Motor Cognition" (udział brali: autor - Marc Jeannerod oraz Yann Coello i Colwyn Trevarthen - moderował Sinigaglia). Odbyła się także dyskusja panelowa o teorii umysłu i podejściu narracyjnym (Daniel Hutto, Colwyn Trevarthen oraz Philip Zelazo - moderowała Hanne De Jaegher). W dyskusji dotyczącej poczucia sprawstwa udział wzięli Matthis Synofzik, Jessica Sommerville i Jonatan Cole. Na ostatnim panelu została poruszona problematyka *social neuroscience* i *social cognition*. Uczestnikami dyskusji o poznaniu społecznym byli: Lucina Uddin, Corrado Sinigaglia i Francesca Morganti.

Symposium obfitowało w burzliwe i interesujące dyskusje – zarówno w czasie obrad jak i w kularach. Naukowe debaty toczyły się cały czas – przy kawie, w czasie posiłków i na bankiecie. Cała oficjalna część konferencji była rejestrowana, zatem ci, którym nie udało się dotrzeć pod koniec września do Torunia, będą mogli obejrzeć wykłady w wersji cyfrowej. Nagrania z pewnością pozostawią pewien niedosyt, nie oddadzą bowiem wspaniałej atmosfery sympozjum. Prawdziwe doświadczenie empatii jest wszakże możliwe tylko podczas spotkania twarzą w twarz. Dla wszystkich tych, którym marzy się takie właśnie spotkanie z różnymi obliczami enaktywizmu jest dobra wiadomość – już za rok odbywa się kolejna, trzecia już konferencja pod tytułem *Enactivism – a New Paradigm?* Wszystkich zainteresowanych serdecznie zapraszamy. Informacje o przyszłorocznym sympozjum będą ukazywać się na stronie: www.kognitywistyka.net

- Maria Borkowska, IF UMK w Toruniu, www.kognitywistyka.net